

מראי מקומות - פסחים

פז. - פרק האשה

ומתנהג עמה בשלום וחיבה, והולכת לבית אביה לספר להם על טוב מצבה ומעמדה בבית בעלה כדי שישמחו, וזהו מה שאמרו ככלה רדופה לילך להגיד שבחה בבית אביה. ב. שבעלה אינה אוהבה, ומראה לה פנים זועפות, ולכן הולכת ובורחת לבית אביה. אכן אם אנו רואים שאינה זזה מבית בעלה, אלא תמיד היא בבית חמיה, ואינה הולכת לבית אביה, זה הדבר יורה שהיא באהבה גדולה עם בעלה, ולכן אינה יכולה לעזוב אותו אפילו שעה אחת ויושבת עמו תמיד. וכן יהיו ישראל לעתיד לבוא, ככלה שהיא תמיד בבית חמיה ואינה יכולה להיפרד מבעלה רגע, וזהו מה שאמר ככלה בבית חמיה.

ו. אלו ואלו מעלה עליהן הכתוב כאילו נבנה היכל בימיהן ביאר העיון יעקב עניין השייכות לבניית ההיכל, על פי מה שאמרו חז"ל כשחרב בית המקדש ניטל טעם ביאה, וניתנה לעוברי עבירה. ואלו, שאין רוצין בביאת עבירה, רק האיש מדבר עם אשתו כראוי, הרי זה כאילו נבנה ההיכל בימיהם. והבן יהוידע ביאר שכיון שאין השכינה שרויה אלא על משפחות המיוחסות בישראל, כיון שהם שומרים עצמם מן הזנות, ממילא יהיו משפחות מיוחסות, וממילא יזכו להשראת השכינה, ועל ידי זה יזכו לבנין ההיכל.

ז. תחלת דבר ד' בהושע וכי בהושע דבר תחלה וכו' כתב המהרש"א, שאין לפרש שכוונת הפסוק לתחילת דבורו של ד' אל הושע, שהרי לא מצינו לשון זו לגבי שאר נביאים, ולכן ע"כ הביאור הוא שהוא תחילה לשאר נביאים.

ח. העבירות באומה אחרת כתב הבן יהוידע, שאין כוונתו שיעבירות באומה אחרת ממש, אלא שיגלה אותם מארץ ישראל לארץ אחרת.

ט. ואנכי לא אהיה לכם פירש המהרש"א (ע"א), שלא קיבל הקב"ה את דברי הושע להעבירם באומה אחרת, אלא להסתיר פניו מהם, וזהו הביאור במה שנאמר אנכי לא אהיה לכם, ולא ארחם.

י. ב' בנים ובת אחת פירש המהרש"א, שכיון שנולדו לו שני בנים ובת אחת, שהם כנגד הג' גזירות, אמר לו הקב"ה לבדל ממנה. והעיון יעקב פירש, שהענין הוא שמכאן ואילך קיים מצות פרו ורבו לכל הדעות, ולכן היה לו לפרוש.

א. שחט עליה בעלה ושחט עליה אביה תאכל משל בעלה כתב השפת אמת, שמשמע שהטעם שאוכלת משל בעלה הוא רק משום ששחט עליה בעלה, אבל אם רק אביה שחט עליה, יוצאת בשל אביה, אלא שהיא רוצה בשל בעלה יותר מבשל אביה.

ב. מי שחציו עבד וחציו בן חורין לא יאכל משל רבו פירש רש"י, שמסתמא לא היתה דעת רבו להמנות חלק החירות על פסחו. אולם התוס' ר"ד כתב, עד שיתרצה העבד לאכול עם רבו, מפני צד חירות שבו. ומשמע שהחיסרון הוא שאין העבד מתרצה לאכול עם רבו, וכיון שחציו בן חורין, יכול לבחור שלא לאכול עם רבו.

ג. שמעת מינה יש ברירה העיר הצל"ח, שלפי הצד הזה בגמרא, מהו החידוש בסיפא שיתום ששחטו עליו אפוטרופוס יאכל במקום שרוצה, כיון שכבר שמענו שיש ברירה. וביאה, שהיה הו"א שדוקא בגדול שהוא בר דעת, אנו אומרים שמכך שעתה היא רוצה בשל זה, יש לתלות שגם בשעת שחיטה אילו היינו שואלים אותה היתה משיבה כן, אבל בקטן, שאין דעתו שלימה, אין סומכים על מה שמברר עתה לומר שגם בתחילה כך היתה דעתו, וקמ"ל שגם ביתום קטן יש ברירה.

ד. לא קשיא כאן ברדופה וכו' פירש רש"י, שמשנתנו בשאינה רדופה לילך תמיד לבית אביה וכו'. וכתב המאירי שלפי זה כך הוא פירוש הגמרא, רישא כשלא הלכה לבית אביה לרגל ראשון, וגם לא היה דעתה ללכת לבית אביה, ובזה פשוט שאוכלת משל בעלה. ומה שכתוב הלכה רגל ראשון אצל אביה תאכל במקום שהיא רוצה, היינו שכיון שאינה רדופה לילך לבית אביה, כלומר שאינה רגילה לילך לשם סבר הבעל שתחזור לביתו, ולכך שחט עליה. אבל אם היתה רדופה לבית אביה, כיון שהלכה לבית אביה, ודאי דעתה עליו.

ה. ככלה בבית חמיה ולא ככלה בבית אביה פירש רש"י (כתובות ע"א) שהמעלה של כלה בבית חמיה היא, שכבר ניסת וגם ליבה בבעלה ואינה בושה הימנו. אולם בבן יהוידע (כ"אן) פירש באופן אחר, שגם כלה בבית אביה מדובר על לאחר הנישואין, שכשהולכת מבית חמיה לבית אביה יש לפרש זאת ב' אופנים, א. שבעלה אוהבה